

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра технології м'ясних, рибних та морепродуктів

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету харчових технологій
та управління якістю продукції АПК

Протокол № 10 від 22. 05. 2024 р.

Лариса БАЛЬ-ПРИЛИПКО

es 2024 р.

“СХВАЛЕНО”

на засіданні кафедри технології
м'ясних, рибних та морепродуктів
Протокол № 9 від 15.05.2024 р.

В.о. завідувача кафедри

Наталія ГОЛЕМБОВСЬКА

”РОЗГЛЯНУТО”

Гарант ОП «Харчові технології»

Олександр САВЧЕНКО

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВ**

Галузь знань 18 «Виробництво та технології»

спеціальність 181 «Харчові технології»

освітня програма «Харчові технології» (скорочений термін)

Факультет (НН) Харчових технологій та управління якістю продукції АПК

Розробники: д.е.н., професор Віктор ЄМЦЕВ

Київ 2024

Опис навчальної дисципліни
«Менеджмент підприємств м'ясопереробної галузі з основами підприємництва»

Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітньо-кваліфікаційний рівень	
Освітньо-кваліфікаційний рівень	ОС «Бакалавр»
Спеціальність	181 «Харчові технології»
Освітня програма	«Харчові технології»
Характеристика навчальної дисципліни	
Вид	вибіркова
Загальна кількість годин	120
Кількість кредитів ECTS	4
Кількість змістових модулів	3
Курсовий проект (робота)	-
Форма контролю	Екзамен
Показники навчальної дисципліни для скороченої форми здобуття вищої освіти	
Рік навчання	3
Семестр	6
Лекційні заняття	15
Практичні, семінарські заняття	30
Лабораторні заняття	-
Самостійна робота	75
Індивідуальні заняття	-
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	3
Форма контролю	Екзамен

* -для скороченої форми навчання

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни «Менеджмент підприємств м'ясопереробної галузі з основами підприємництва» є формування і засвоєння комплексу теоретичних знань та прикладних навичок із раціональної організації виробництва, планування і управління господарською діяльністю підприємств, застосування методів підвищення результативності виробничих

систем та економічної ефективності функціонування підприємства в ринкових умовах.

Завдання вивчення дисципліни «Менеджмент підприємств м'ясопереробної галузі з основами підприємництва» є теоретична та практична підготовка студентів з питань:

- теорії та сучасних практик менеджменту підприємств м'ясопереробної галузі ;
- теорії та сучасних практик ведення підприємницької діяльності;
- проведення техніко-економічних розрахунків та обґрунтування параметрів раціональної організації функціонування виробничих систем підприємства м'ясопереробної галузі ;
- планування ресурсного забезпечення виробництва, обсягів виробництва і збуту продукції підприємства м'ясопереробної галузі ;
- ефективного управління діяльністю промислового підприємства м'ясопереробної галузі в ринкових умовах;
- оновлення продукції та організаційно-технічного розвитку підприємства м'ясопереробної галузі з метою розвитку їх конкурентоспроможності;
- фінансової оцінки діяльності підприємства м'ясопереробної галузі.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати спеціалізовані задачі різного рівня складності у процесі навчання, із застосуванням базових теоретичних знань, розвинутої системи логічного мислення, комплексу теорій та методів фундаментальних і прикладних наук та розв'язувати практичні проблеми технічного і технологічного характеру у виробничих умовах підприємств харчової промисловості та ресторанного господарства..

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 10. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК3. Здатність організовувати та проводити контроль якості і безпечності сировини, напівфабрикатів та харчових продуктів із застосуванням сучасних методів.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН10. Впроваджувати системи управління якістю та безпечністю харчових продуктів. (інформація доступна в освітній програмі)

ПРН17. Організовувати процес утилізації відходів та забезпечувати екологічну чистоту виробництва

(інформація доступна в освітній програмі)

2. Програма та структура навчальної дисципліни для:

- скороченого терміну денної форми здобуття вищої освіти;

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Скорочена форма			
	усього	у тому числі		
л		п	с.р	
1	2	3	4	5
Модуль 1				
1-й змістовий модуль: Сутність менеджменту та його функції				
Тема 1. Менеджмент як вид діяльності та галузь науки	8	1	2	5
Тема 2. Організація як об'єкт управління та процес	7	-	2	5
Тема 3. Планування як функція менеджменту	11	1	4	6
Тема 4. Організування як функція менеджменту	9	1	2	6
Тема 5. Мотивування як функція менеджменту	12	1	4	7
Тема 6. Контролювання як функція менеджменту	9	1	2	6
1	2	3	4	5
Разом за змістовим модулем 1	56	5	16	35
2-й змістовий модуль Управління діяльністю підприємства				
Тема 7. Управління трудовими ресурсами	12	2	2	8
Тема 8. Управління витратами на підприємстві	14	2	4	8
Разом за змістовим модулем 2.	26	4	6	16
3-й змістовий модуль: Основи підприємницької діяльності				
Тема 9. Сутність підприємницької діяльності	12	2	2	8
Тема 10. Система оподаткування в Україні	12	2	2	8
Тема 11. Бізнес-планування підприємницької діяльності	14	2	4	8
Разом за змістовним модулем 3	38	6	8	24
Всього годин	120	15	30	75

3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
Тема 1 Менеджмент як вид діяльності та галузь науки		
1	Практичне заняття 1 Менеджмент як галузь науки Менеджмент як вид діяльності	2
Тема 2 Організація як об'єкт управління та процес		
2	Практичне заняття 2	2

	Сутність, призначення та типи організаційних структур управління підприємством. Алгоритм побудови органіграм. Бюрократична та адаптивні моделі побудови оргструктури управління підприємством. Позитивні та негативні риси різних типів оргструктур. Зовнішнє та внутрішнє середовище. SWOT - аналіз. Аналіз STEEPLE-факторів	
Тема 3. Планування як функція менеджменту		
3	Практичне заняття 3-5 Склад, задачі, види планів, вихідні дані до його розроблення. Планування підвищення продуктивності праці (за техніко-економічними чинниками). Плановий баланс робочого часу 1 -го робітника. Планування чисельності персоналу. Планування фонду оплати праці. Виробнича програма. План матеріально технічного забезпечення підприємства.	6
Тема 4. Організування як функція менеджменту		
4	Практичне заняття 6-7 Виробничий процес, його складові частини. Організація виробничого процесу. Виробничий цикл. Принципи організації виробничого процесу. Види руху предметів праці у виробничому потоці програма.	4
Тема 5. Мотивування як функція менеджменту		
5	Практичне заняття 8 Сутність та методи мотивації. Теорії мотивації. Економічні методи мотивації. Типи заохочень. Організація та планування заробітної плати на підприємстві.	2
Тема 6. Контролювання як функція менеджменту		
6	Практичне заняття 9	2

	<p>Види та принципи контролю. Алгоритм проведення контролю. Міжнародні стандарти контролю якості та безпеки продукції. Системи НААСР, ISO, TQM, EOQ.</p>	
Тема 7. Управління трудовими ресурсами		
7	<p>Практичне заняття 9 Трудові ресурси та їх класифікація. Особливості організації праці на переробних підприємствах АПК. Методи заохочення робітників до ефективної праці. Шляхи збільшення продуктивності праці на підприємствах галузі.</p>	2
Тема 8 Управління витратами		
8	<p>Практичне заняття 10 Класифікація витрат. Методи планування витрат на підприємстві. Калькулювання собівартості виробництва одиниці продукції. Визначення фінансових показників результативності діяльності підприємства</p>	2
Тема 9. Сутність підприємницької діяльності		
9	<p>Практичне заняття 11 Проблеми розвитку та функціонування підприємницьких структур в Україні. Види власності. Правове забезпечення підприємницької діяльності. Види діяльності що ліцензуються. Алгоритм реєстрації підприємства та перелік необхідних документів (приклад).</p>	
Тема 10. Система оподаткування в Україні		
10	<p>Практичне заняття № 12 Тема: Оподаткування результатів діяльності підприємства. Податковий кодекс України. Система оподаткування. Загальнодержавні податки та збори. Місцеві податки та</p>	2

	збори. Спрощена система оподаткування.	
Тема 11 Бізнес-планування підприємницької діяльності		
11	Практичне заняття 13=15 Стандарти розробки бізнес-плану. Розрахунок фінансових показників бізнес-плану та визначення його ефективності Джерела фінансування бізнес-плану. Шляхи виходу з проекту	6
Разом		30

4. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		скорочена форма
1	2	3
1	Тема 1. Менеджмент як вид діяльності та галузь науки <i>Опрацювати питання:</i> Сутність та розбіжності управління та менеджменту. Теорії та школи менеджменту. Сутність лідерства. Вимоги до лідера та менеджера. Відмінності менеджера від підприємця. Розвиток менеджменту в Україні. Проблеми та завдання сучасного менеджменту	2
2	Тема 2. Організація як об'єкт управління та процес <i>Опрацювати питання:</i> Організація як складна відкрита система. Зовнішнє та внутрішнє середовище. STEEPLE-фактори (приклад), що впливають на діяльність підприємства. Організаційно-правові форми існування підприємств. Види об'єднань підприємств.	3
3	Тема 3. Планування як функція менеджменту <i>Опрацювати питання:</i> Принципи планування. Відмінності типів планів. Планування забезпечення підприємства всіма видами ресурсів. Алгоритм розробки планів. (приклад). Сутність стратегії. Стратегічне планування. Нормування споживання всіх видів ресурсів у виробництві	6
4	Тема 4. Організування як функція менеджменту <i>Опрацювати питання:</i> Організаційна та виробнича	6

	структура підприємства. Типи організаційних структур. Склад та алгоритм побудови органіграм. Типи зв'язків між ланками органіграми. Побудувати оргструктуру підприємства (приклад).	
5	Тема 5. Мотивування як функція менеджменту. <i>Опрацювати питання:</i> Методи мотивації. Теорії мотивації. Різні типи заохочень робітників. Рейтинг економічних та соціальних важелів мотивації. Соціальна відповідальність бізнесу.	6
6	Тема 6. Контролювання як функція менеджменту природних ресурсів <i>Опрацювати питання:</i> Міжнародні стандарти контролю якості та безпечності продукції. Системні НААСР, ISO, TQM, EOQ.	6
7	Тема 7. Управління трудовими ресурсами <i>Опрацювати питання:</i> Структура персоналу підприємства м'ясопереробної галузі. Стилї та методи управління персоналом. Методика планування, аналізу чисельності, складу та руху персоналу. Методи визначення та чинники зростання продуктивності праці персоналу підприємства.	6
8	Тема 8. Управління витратами <i>Опрацювати питання:</i> Алгоритм розрахунку і групування витрат за економічними елементами та статтями собівартості. Особливості калькулювання витрат на підприємствах м'ясопереробної галузі. Шляхи зменшення витрат на виробництво продукції на підприємствах галузі.	10
9	Тема 9. Сутність підприємницької діяльності <i>Опрацювати питання:</i> Роль підприємництва у розвитку економіки країни. Проблеми розвитку та функціонування підприємницьких структур в Україні. Види власності. Правове забезпечення підприємницької діяльності. Види діяльності що ліцензуються. Алгоритм реєстрації підприємства та перелік необхідних документів (приклад).	10
10	Тема 10. Система оподаткування в Україні Сутність, функції та призначення податків. Види та класифікація податків. Система оподаткування в Україні. Загальна та спрощена системи оподаткування. Податкова політика держави	8

11	<p>Тема 11. Бізнес-планування підприємницької діяльності</p> <p><i>Опрацювати питання:</i> Чутність, призначення та стандарти розробки бізнес-плану. Джерела бізнес-ідей. Джерела фінансування БП. Ризики реалізації бізнес-ідей. Формування нового типу свідомості як споживача, так і виробника. Конкурентні переваги товарів та підприємств. Сегментація ринку та її критерії. Маркетингова суміш . Сутність та види попиту. Життєвий цикл товару. Критерії відбору постачальників та посередників. Структура договору. Міжнародні правила перевезень «Інкотермс 2020».</p>	12
Всього		75

5. Засоби діагностики результатів навчання:

- екзамен (залік):
- модульні тести:
- тестові завдання:
- реферати:

6. Методи навчання.

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда);
- практичний метод (практичні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, написання рефератів);
- самостійна робота (виконання завдань).

7. Методи оцінювання

- екзамен (залік):
- усне або письмове опитування;
- модульне тестування:
- тестові завдання:
- реферати та їх презентація.

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 03.03.2021 р. протокол № 7)

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни R дис. 100 балів) одержаний рейтинг з атестації **R ат** (до 30 балів) додається до рейтинг студента (слухача) з навчальної роботи **R нр** (до 70 балів):

$$R \text{ дис} = R \text{ нр} + R \text{ ат.}$$

9. Навчально-методичне забезпечення

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn -);
- конспекти лекцій та їх презентації;
- підручники і навчальні посібники;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти;
- текстові та електронні варіанти тестів для поточного і підсумкового контролю, методичні матеріали для організації самостійної роботи студентів.

10. Рекомендовані джерела інформації

Законодавча та нормативно-правова

1. Конституція України (офіц. текст за станом на 1 січня 2024 р.) / – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>
2. Господарський кодекс України (офіц. текст: за станом на 20 січня 2019 р.) / Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
3. Кодекс законів про працю України з постатейними матеріалами (офіц. текст у редакції від 18.05.2024) / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
4. Податковий Кодекс України (редакція від 01.04.2024.,)// [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

5. «Про оплату праці» Закон України від 24.03.1995 р. №108/95-ВР (редакція від 27.04.2024)//
URL: <https://www.profiwins.com.ua/ru/legislation/laws/95.html>
- 6.«Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» Закон України №755-IV від 15.05.2003р. (редакція від 01.01.2024)//
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>
7. «Про акціонерні товариства» Закон України: [із змінами та доповненнями станом на 01.01.2022р] //
URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/t080514?an=979>
8. Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» Закон України «: (редакція від 26.10.2023) // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2806-15#Text>
9. «Про колективні договори і угоди» Закон України (редакція від 11.12.2022) // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3356-12#Text>
10. «Про відпустки» Закон України: (редакція від 24.12.2023) //
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80#Text>
12. «Про господарські товариства» Закон України (редакція від 31.03.2023) // URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T157600.html
13. «Про цінні папери та фондовий ринок» Закон України (редакція від 27.04.2024,)// URL: <https://www.nssmc.gov.ua/documents/zakon-ukrani-pro-tsnn-paperi-ta-fondoviy-rinok>
14. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : [станом на 01.12.2023 р] // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text>
15. Положення про порядок створення та функціонування технопарків та інноваційних структур інших типів : [постанова КМУ : від 22 травня 1996 р. № 549 (редакція від 25.08.2004,)] // URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/549-96-п>.

Основна:

- 1.Бізнес-план: технологія розробки та обґрунтування: Навч.посіб./ С.Ф. Покропивний, С.М. Соболев, Г.О. Швиданенко, О.Г. Дерев'яноко. – К.: КНЕУ, 2019. – 379 с.
2. Бізнес-планування : навч. посіб. / В.Ф. Гамалій, В.А. Вишневська, О.С. Хачатурян. – Кропивницький : ПП «Ексклюзив-Систем», 2017. – 186с.
- 3..Борман Д., Воротина Л., Федерман Р. Менеджмент: підприємницька діяльність у ринковій економіці. – Львів, «Світоч», 2017. -225 с.
- 4.. Виханский О.С., Наумов А.І. Менеджмент: людина, стратегія, організація, процес: Посібник. – К. : Сузір'я, 2016, -380 с.

5. Менеджмент : підручник / Т. Л. Мостенська, В. О. Новак, М. Г. Луцький, М. А. Міненко ; Нац. ун-т харч. технол. – К. : Сузір'я, 2012. – 690 с.
6. Організація виробництва на підприємствах харчової промисловості: Підручник / Кер. кол. авт. і наук. ред. проф. Т.Л., Мостенська. — К. Кондор, 2012. — 723 с. або URL:
<http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/8832/1/organiz.pdf>
7. Осовська, Г. В. Менеджмент організацій : навч. посіб. / Г. В. Осовська, О. А. Осовський. – К. : Кондор, 2017. – 676 с. або URL: <http://www.info-library.com.ua/books-book-125.html>
8. Охріменко А.Г. Основи менеджменту: навч. посіб. / А.Г. Охріменко. – К.: ЦУЛ, 2019. – 130 с.
9. Податкова система: Навчальний посібник / [Волохова І. С., Дубовик О. Ю., Слатвінська М. О. та ін.]; за заг. ред. І. С. Волохової, О. Ю. Дубовик. – Харків: Видавництво «Діса плюс», 2019. – 402 с. або URL:
<https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/09/Podatкова-systema-navchal-nyu-posibnyk.pdf>

Додаткова:

1. Менеджмент підприємств з основами підприємництва: Конспект лекцій. Для здобувачів освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 181 «Харчові технології» всіх напрямів підготовки та всіх форм навчання/ Уклад.: Ємцев В.І. - К.: НУБІП, 2024.- 236 с.
2. Менеджмент. Конспект лекцій. Для здобувачів освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 181 «Харчові технології» денної, заочної та скороченої форм навчання/ Уклад.: Ємцев В.І. - К.: НУБІП, 2024.- 130 с.
3. Менеджмент підприємств галузі з основами підприємництва: Методичні рекомендації до вивчення дисципліни, проведення практичних занять та виконання контрольної і самостійної робіт для здобувачів освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 181 «Харчові технології» освітніх програм «Технології зберігання, консервування та переробки м'яса», «Технології зберігання та перероблення водних біоресурсів», «Харчові технології в ресторанній індустрії, якість та безпечність» денної, заочної та скороченої форм навчання/ Уклад.: В. Ємцев – К.: НУБІП, 2024. – 78 с.
4. Богоявленська, Ю. В. Економіка та менеджмент праці : навч. посіб. / Ю. В. Богоявленська, Є. І. Ходаківський. – К. : Кондор, 2017. – 332 с
5. Василенко, В. О. Виробничий (операційний) менеджмент : навч. посіб. / В. О. Василенко, Т. І. Ткаченко. – 2-е вид., випр. і допов. – К. : Центр навч. літ., 2015. – 532 с
6. Час для компанії. Корпоративний тайм-менеджмент / Г. Архангельский, Л. Богуш, Н. Васильева [и др.] ; под ред. Н. Ханановой. – К. : ФОП А. Капуста, 2017. – 180 с.

7. Гевко, І. Б. Операційний менеджмент : навч. посіб. / І. Б. Гевко. – К. : Кондор, 2015. – 228 с.

8. Менеджмент організацій.: навчальний посібник / Укладачі: Л.Є. Довгань, І.П.Малик, Г.А.Мохонько, М.В. Шкробот. – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017. – 271 с. або URL:

https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/22243/1/%D0%9C%D0%9E_2017.pdf

11. Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. – URL: <https://www.rada.gov.ua/>

2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

3. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. – URL: <sfs.gov.ua/>

4. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України – URL: <https://minagro.gov.ua/>

5. Офіційний сайт Міністерства фінансів України – URL: <https://www.mof.gov.ua/>

6. Офіційний сайт Державного агентства України з управління національними проектами – URL: [http:// ns1.ukrproject.gov.ua/](http://ns1.ukrproject.gov.ua/)

7. Нормативні акти України – URL: www.nau.kiev.ua/

8. Інформація про систему планування матеріальних потреб виробництва (MRP). – URL: <http://www.management.com.ua/ims/ims002.html>

9. Характеристика системи «точно у термін» – URL: <https://www.cfin.ru/press/loginfo/2001-05/52-55.shtml>

10. Про управління бізнес процесами. – Режим доступу: www.management.com.ua/

11. Менеджмент організацій –

URL: https://pidruchniki.com/67898/menedzhment/menedzhment_organizatsiy

12. Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/менеджмент>

13. Режим доступу: <http://www.management.com.ua/>